

SÜRELİ ÇOCUK YAYINLARINDA EDEBİ TÜRLERİN DAĞILIMI

Mustafa Said KIYMAZ / Çetin YILDIZ / Necati KIYMAZ

Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman / Türkiye - Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Çocuk dergileri, edebi türler.

ÖZET

Türkiye’de modern anlamda çocuk edebiyatının gelişimi Tanzimat yılları ile başlamaktadır. Bu dönemde Batı kökenli birçok tür edebiyatımıza girmiş, sanatçılar bu yeni türleri gerek eski konularla gerekse yeni konularla birlikte kullanmışlardır. Tanzimat döneminde yaygınlık kazanan süreli yayınlar, özellikle yeni fikirlerin halka aktarılmasında önemli işlevler yüklenmişlerdir. Dünyada yayımlanan ilk çocuk dergisi olarak kabul edilen “Lilliputian Magazine” adlı dergi John Newbery tarafından 1751 yılında İngiltere’de çıkarılmıştır. Bizde ise ilk çocuk dergisi, aynı adla yayımlanan bir gazetenin eki olarak verilmeye başlanan “Mümeyyiz” adlı dergidir. 1869’da Sıtkı Bey tarafından çıkarılan bu dergi, didaktik yapısıyla ön plana çıkmaktadır. Yıllar içerisinde değişim gösteren Türk çocuk dergiciliği sosyal hadiselerden ayrı düşünülemez. Cumhuriyet’in ilanından sonra 1928’den itibaren yeni harflerle yayın hayatlarına devam eden bu dergiler, Cumhuriyet’in ilk yıllarında devrin öngördüğü çocuk modelinin yetiştirilmesi için araç işlevi görmüşlerdir. Yine tarihi süreç içerisinde yaşanan sosyal hadiselerin, demokratik düzene yapılan müdahalelerin yansımalarına dergilerde rastlamak mümkündür. Türkiye’nin Amerika ile ilişkilerini sıklaştırdığı 1950’li yıllardan itibaren Amerika’dan ithal çizgi romanlar çocuk dergilerinin sayfalarını doldurmuştur. 1970’li yılların sonlarında Kıbrıs sorunu ile yükselen milliyetçilik duyguları da devrin dergilerine etki etmiştir. Çalışmada, 2011 yılında yayımlanmış çocuk dergilerinden beş adedinin ilk iki sayıları incelemeye tabi tutulacaktır. Bu dergiler: TRT Çocuk, Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk, Gonca ve Birdirbir adlı dergilerdir. Tarama modelinde betimsel bir yaklaşım benimsenerek gerçekleştirilen bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Çalışmaya konu olan dergi sayılarının tümü temin edilmiştir. Bu dergiler taranarak dergi içeriğindeki türler bir tasnife tabi tutulmuştur. Bu çalışmada 2011 yılında yayın hayatını sürdüren beş dergi, betimsel analiz metoduyla incelemiştir.